

Forn de calç 1 del Collet dels Forns

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Collet dels Forns
Emplaçament Pujant pel camí del Girbau, un cop arribats a la carena, a mà esquerra, hi ha un corriol que passa pel costat d'una bassa excavada al sòl. La presència de canyes la delaten.
Alçada: 575

Coordenades:

Latitud: 41.61749
Longitud: 2.03744
UTM Est (X): 419807
UTM Nord (Y): 4607755

Classificació

Número de fitxa 08120 - 131
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: La boca de la fogaina està colgada, en part pel corriol que hi transcorre al costat mateix. Serveix de wc a ciclistes i excursionistes.
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08119A003000180000YL
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart

Descripció

Forn de calç situat al collet dels Forn, gairebé entre dues torrenteres que donen naixement al torrent de Mascarons. En aquest indret, la zona és força planera, amb una cota de nivell que oscil·la entre els 575 m i els 578 metres d'alçada respectivament.

Només entrar pel corriol, pel costat d'una bassa excavada al sòl, es visualitza l'olla del forn. Està totalment excavada en el marge i és de planta circular (5 m de diàmetre i 4 m d'alçada); presenta restes de rubefacció a les parets.

La boca d'accés a la cambra de combustió o fogaina està orientada a l'oest. Està totalment coberta de terra, com a resultat del despeniment de l'espadat de la façana i de part de la vora o corona, composta per cinc rengles de pedra irregular. Per l'interior s'endevinen les restes dels muntants, de pedra, que sostenien la porta d'accés a la fogaina, amb una volta d'arc rebaixat.

Observacions:

No s'hi ha realitzat cap intervenció arqueològica ni de consolidació. La banquetta està colgada. El terreny immediat al voltant d'aquest forn és ple de restes de calç i pedres ennegrides. La producció de calç en aquest indret ha donat nom al topònim.

Història

Els forns de calç són construccions que es troben arreu de Catalunya i en nombre important al municipi de Matadepera. Fets de pedra, maó i fang o morter de calç, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Aquest material era emprat en la fabricació del morter de calç, indispensable per a la construcció (barrejant-lo amb aigua i sorra). També servia per impermeabilitzar les cisternes i els safareigs, així com per desinfectar. També tenia un ús agrícola per a desinfecció de paràsits de la terra, o per ensulfatar les plantes contra les plagues.

El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un pou o olla, de planta circular i alçat cònic, excavat dins d'un marge o parcialment a la roca. Es necessitaven temperatures entre els 800° C i els 1.000 °C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per aconseguir aquest procés, es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'un tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era el d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els feixos de branques amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida, sempre començant per la part inferior i disposant-les damunt del pedrís o banquetta circular que s'hi havia fet prèviament. Aquesta feina era de màxima importància perquè en depenia tota la cuita. Això permetia crear un buit al seu interior, com si es tractés d'una barraca de pedra seca sobre la qual s'aniria omplint fins arribar a la corona, al capdamunt, mentre que aquest buit permetria col·locar i alimentar la cuita en cas de necessitat emprant el gavell; una mena de forca.

Un cop s'encenia el foc, es deixava encès els dos primers dies amb una faixa que es tapava a poc a poc. Se sabia que el forn era cuit quan sortia una flama blanca i les pedres es posaven ben vermelles, com la brasa. Quan aquest procés d'encesa començava ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire donava per bona la cuita.

Calien entre una dotzena i una quinzena de dies per tenir la pedra a punt. Després en calien una vintena més per refredar-se. La calç viva s'apagava llençant-hi aigua, transformant-se així en hidrat de calç o calç morta. Després d'aquest procés ja es podia desenforar i transportar la calç en carros fins a la seva destinació.

Bibliografia

ARBÓS, Maria; IBARZ, Joan; PIÑOL, Isidre (2003). Els forns de calç a la comarca de les Garrigues. Vida i treball entorn de la producció de calç: Els forners de Tarrés. Col·lecció d'Estudis Locals, Lo Plançó, núm. 3. Editorial Fonoll i Ajuntament de Tarrés.

COMASÒLIVAS i FONT, Joan (2017). Elements patrimonials del Torrent de Can Solà del Racó, dins XXXVIII Ronda Vallesana. Sant Feliu del Racó - Castellàr del Vallès, pp. 52. Sabadell. Unió Excursionista de Sabadell.

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

FONT, Xavier ; JUAN-MUNS, N. et al. (1989). Carta Arqueològica del Vallès Occidental. Arxiu d'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

FONT, Xavier (1997). Inventari del Patrimoni Cultural de Matadepera. Ajuntament de Matadepera.

FONT, Xavier; MUNUERA, Jaume (2014). Matadepera. Patrimoni cultural. Ajuntament de Matadepera. Abril de 2014.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

